

MUISTIO MUSIIKKITOIMIALAN TILANTEESTA 14.9.2020

1) SUOMALAISEN MUSIIKKITOIMIALAN KASVUPOTENTIAALI

Suomen musiikkialan talous ja vienti ovat olleet kasvussa koko 2000-luvun. Suomen musiikkialan kokonaisarvo vuonna 2019 oli 988 miljoonaa euroa. Kasvua suhteessa edellisen vuoden arvoon tuli noin viisi prosenttia. Suurin sektori, elävä musiikki, kasvoi edellisvuodesta seitsemän prosenttia ja oli nyt arvoltaan 512 miljoonaa euroa.

Suomalaisen musiikin vienti on kasvanut merkittävästi koko 2000-luvun ajan. Musiikkiviennin markkina-arvo oli vuonna 2019 yhteensä 81,7 miljoonaa euroa, ja se on kasvanut viimeisen kolmen vuoden aikana 98%. Onnistumisten kirjo on poikkeuksellisen laaja sisältäen lähes kaikki musiikin genret ja sektorit. Perinteisten liiketoimintamuotojen rinnalle ovat potentiaalisina nousseet teosvienti ja luovien sisältöjen mahdollisuudet muun muassa musiikin synkronoinnissa.

Suomessa on ainutlaatuinen musiikkioppilaitosjärjestelmä ja jo tämän kautta potentiaalia ja perintöä, jonka pohjalle kasvattaa korkeatasoista ja kansainvälisesti kilpailukykyistä musiikkialaa.

Menestys- ja kasvupotentiaalia on kuitenkin vielä huomattavasti enemmän; strategisilla kehitystoimenpiteillä ja investoinneilla suomalaisen musiikin kansainvälistyminen voidaan nostaa uudelle tasolle. Tämä vaatii uusia yhteistyömalleja ja innovatiivista dialogia eri sektoreiden välillä.

Suomalaisen musiikkialan talousluvut tulevat romahtamaan vuonna 2020. Lupaavassa kasvussa ollut toimiala on kohdannut äkillisen ja ennustamattoman tuottavuuteen kohdistuvan rakennemuutoksen. Edellytys elpymiselle ja lupaavan kasvu jatkumiselle on, että suomalainen musiikkiala pysyy kilpailukykyisenä ja voi kehittyä. Tämä ei onnistu ilman valtion investointeja musiikkitoimialaan.

Musiikkialan visiotyön lähtökohta on, että luova ala on kasvun moottori ja sen merkitys kasvaa sekä Suomessa että maailmalla. Suomelle musiikki on myös lyömätön maabrändin rakentaja ja suomalaisesta sisällöstä syntyy kotimaista yrittäjyyttä ja suomalaisia työpaikkoja.

2) KORONAVIRUSEPIDEMIAN JA SEN HILLITSEMISEKSI ASETETTUJEN RAJOITUSTOIMIEN VAIKUTUKSET MUSIIKKIALALLA

Elävän musiikin toimijoilta on käytännössä poistettu toimintaedellytykset 13.3.2020 lähtien. Kesäkuun alusta saakka tapahtumia on saanut järjestää, mutta ainoastaan jatkuvien ja elinkeinotoiminnan kannattavuutta heikentävien rajoitusten mukaisesti.

Musiikkialan tulonmenetykset tulevat nousemaan pelkästään vuonna 2020 yli 250 miljoonaan euroon. Elävän musiikin arvon arvioidaankin laskevan edellisvuodesta noin 75 prosentilla, mikä tarkoittaisi

vähintään 210 miljoonan tulonmenetyksiä. Musiikkialan tulonmenetysten lukuihin on laskettu mukaan Opetus- ja kulttuuriministeriön ja yksityisten säätiöiden alalle suuntaamat korona-avustukset, joita musiikkialan toimijat ovat saaneet tähän mennessä yli 10 miljoonaa.

Monet musiikkialan toimijat ovat riippuvaisia osin tai kokonaan elävän musiikin taloudesta, joten vaikutukset tulevat leviämään laajalle: menetykset näkyvät suoraan esimerkiksi muusikoiden, ohjelmatoimistojen, tapahtumatekniikkojen ja tekijöiden saamissa korvauksissa. Tilanteesta on lisäksi kärsinyt esimerkiksi fyysisten levyjen myynti, musiikkikustantajat sekä yleisesti koko tekijänoikeussektori.

Musiikkialan kriisi ei ole ohi, vaikka yhteiskunta on suurilta osin palannut normaalioloihin: Muun muassa kustannusalan ja tekijänoikeuksien kannalta koronan akuuttivaihetta eletään vielä vähintään loppusyksystä 2020 vuoteen 2022.

Suomalaisen musiikkiviennin lamaantuminen nykyiselle tasolleen tarkoittaa vähintään 25 miljoonan euron tulonmenetyksiä suomalaiselle musiikkialalle vuonna 2020. Tekijänoikeuksien viive sekä vientiartistien ja musiikintekijöiden urien viivästyminen tuottavat toistaiseksi vaikeasti arvioitavia tulonmenetyksiä tulevina vuosina.

3) MILLÄ YHTEISKUNNAN TOIMILLA VOIDAAN EDISTÄÄ KRIISISTÄ PALAUTUMISTA?

Musiikkiala jätti 23.4.2020 valtiovalle [ehdotuksen](#) musiikkialan kriisi- ja elvytyspaketista. Siinä nostetaan hätäapukeinojen rinnalle pitkän tähtäimen rahoitusraami.

Lyhyellä tähtäimellä:

- Tähän mennessä myönnettyjen koronatukien korvausaika on liian lyhyt suhteessa tapahtuma-alan sulkuihin ja rajoituksiin
 - Korvattava ajanjakso ulottuu ainoastaan huhti- ja toukokuulle 2020, vaikka tapahtuma-alan sulkuihin on ollut voimassa 13.3.20 alkaen ja jatkuu pitkälti edelleen.
 - Yritystukimuodoissa tulee huomioida luovien alojen yritysten erityispiirteet; korkeat etupainotteiset tuotantokustannukset, matalat rajakustannukset ja korkeat riskit sekä tälle hetkelle leimallinen epävarmuus tulevasta.
 - Musiikkiala on toimittanut talousvaliokunnalle lausunnon liittyen 31.8. päättyneen määräaikaisten kustannustuen soveltumattomuuteen musiikkialalle. Suuri osa musiikkialan yrityksistä ja yrittäjistä on jäänyt tuen ulkopuolelle sen määritetyn tarkastelujakson sekä hyväksyttävien kulujen hyvin suppean määritelmän vuoksi.
 - Tällä hetkellä väliinputoajiksi ovat jääneet lukuiset ns epätyypillisen työn tekijät. Tämän ratkaisuksi Musiikkojen liitto esittää lausunnossaan kahta erilaista tukimallia, suuruudeltaan 10 miljoonaa euroa
 - Taiteilijoiden sosiaaliturvaa tulisi pikaisesti korjata siten, että tekijänoikeustuloilla ei olisi enää työttömyysturvaa leikkaavaa vaikutusta. Tästä on toimitettu ehdotus sosiaali- ja terveysministeriölle.

Pitkällä tähtäimellä:

- **Hätäapukeinojen rinnalle tarvitaan pitkän tähtäimen rakennetuki**, jolla musiikkiala voi paitsi varautua myöhemmin ilmeneviin negatiivisiin vaikutuksiin, myös kehittämään sekä elävän musiikin alalle sekä muille musiikin sektoreille muuttuneisiin, ja vielä vaikeasti ennakoitaviin, uusiin olosuhteisiin sopivia innovatiivisia toimintamalleja alan elvyttämiseksi ja sen kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Esimerkkinä tukimuodoista voisi olla liikenne- ja viestintäministeriön vuosina 2015-2018 kanavoima median innovaatiotuki tai vähintäänkin siltaava rahoitusraami ulottuen vuosille 2021-2023. On väistämätöntä, että tulonmenetykset tulevat nousemaan yli 250 miljoonaan Euroon. Vuosien 2021-2023 siltaavan rahoituksen summan tulisi näiden arvioiden mukaan olla noin 150 miljoonaa euroa.

Esimerkkejä Pohjoismaista:

Ruotsin pitkän tähtäimen rahoitusraami

Ruotsissa hallitus ehdottaa syksyn lisätalousarviossa 1,5 miljardia Ruotsin kruunua (n. 145 milj. euroa) kulttuurille. Tavoitteena on tukea kulttuurin ekosysteemin toipumista sekä jälleenrakennusta. Ehdotus on, että vuoden 2021 talousarvioon varataan kulttuurille 1 miljardin (n. 96,4 milj. €) kannustimena kulttuurielämän uudelleenrakentamiseen sekä sopeutumiseen muuttuviin olosuhteisiin. Kulttuuripolitiikan painopiste on parempien ja kannustavien toimintaedellytysten luominen luovan työn tekijöille.

Ruotsissa on tuettua luovia aloja myös koronatukipaketeilla.

Norjan kustannustuen mallit

Norjassa on tuettu kulttuuritapahtumia [kahdella eri kustannustuen mallilla](#) (aikaisempi malli [täällä](#)), jossa on huomioitu tapahtumien ekosysteemit sekä toimialakohtaiset erityispiirteet. Tukea ovat voineet hakea kulttuuritapahtumien järjestäjät sekä erilaiset alihankkijaketjut. Järjestäjille, alihankkijoille ja yksityishenkilöille (ns. epätyypillisen työn tekijät) on räätälöity erilaiset korvausmekanismit ja tuen saamisen ehdot. Kahden eri tukijärjestelmän suuruus on yhteensä 1,2 miljardia Norjan kruunua eli n. 112 miljoonaa euroa.

Norjassa on huomioitu musiikkialan pitkän tähtäimen tarpeet myös vuoden 2021 budjetissa.

Muita keinoja musiikkialan kasvuun investoimiseksi

- **Uusiin yhteistyömalleihin kannustavan innovaatiopolitiikan kehittäminen**
 - Korona-aika on pakottanut luovat alat nopeaan innovointiin ja rohkeisiin kokeiluihin. Musiikkialan toimijat ovat osoittaneet tässä edelläkävijyyttä muun muassa digitaalisilla alustoilla.
 - Useat korona-ajan toimintamalleista ovat kuitenkin kriisissä luotuja toimintatapoja ja ne vaativat jatkokehittelyä, jotta alan ekosysteemi voi elpyä ja lähteä uuteen kasvuun. Luova talous on osa Suomen innovaatiopolitiikkaa ja sitä tulee kannustaa myös jatkossa muun muassa ekologisesti kestävien ratkaisujen ja toimintatapojen vakiinnuttamiseen. Kestävien ja kansantaloudellisesti kannattavien käytäntöjen luominen vaatii rohkeaa ja uudenlaista yhteistyötä esimerkiksi teknologia- ja innovaatioteollisuuden kanssa. Jälleenrakennuksessa on tärkeä luoda tukimalleja ja kannustimia tämän kaltaiseen yhteistyöhön.
- **Kansainvälistymiseen ja vientiin panostaminen; luovan talouden erityispiirteet huomioivat yritystuet**
 - Kulttuurivienti tuo lisää tuloja ja työpaikkoja kulttuurin alalle. Kulttuuriset sisällöt ja liiketoiminta kehittyvät globaalin yhteistyön kautta ja täten vahvistavat luovan alan merkitystä osana Suomen kansantaloutta. Kansainvälinen vuoropuhelu ja kulttuurivienti estävät näivettymisen ja poikkeusolojen seurauksena uhkaavan nationalistien käpertymisen. Kulttuuriset kohtaamiset kasvattavat globaalia yhteenkuuluvuutta ja ylläpitävät kansainvälistä dialogia.

4) MITEN MUSIIKKIALA ITSE ON PYRKINUT ELVYTTÄMÄÄN JA JATKAMAAN TOIMINTANSA PANDEMIA-AIKANA

Suomalainen musiikkiala on toiminut pandemia-ajan yhtenäisenä, toteuttaen käytettävissään olevia keinoja alan tekijöiden ja yritysten tukemiseksi. Lähes kaikilla musiikkialan järjestöillä on ollut omia erityisrahoituksiaan, maksettavia korvauksia on aikaistettu, toimintamalleja muutettu ja tarjottu myös henkistä tukea ja valmennusta. Yksityisten säätiöiden ja järjestöjen kautta on jaettu alalle n. 1,6 miljoonaa euroa sekä tulonmenetysten korvaamiseen että toiminnan ja esimerkiksi musiikkiviennin jatkumiseen.

Suomalainen musiikkiala on pyrkinyt keksimään innovatiivisia ja ketteriä toimintamuotoja toiminnan jatkuvuuden ja kehittämisen turvaamiseksi. Erilaisilla musiikin suoratoistoalustoilla on varmistettu ”elävän” musiikin saavutettavuus myös yhteiskunnan ollessa suljettuna. Tällä hetkellä digitalisaatio avaa uudenlaisia mahdollisuuksia vaihtoehtoihin liiketoimintamalleihin, mutta haasteena ovat äärimmäisen pieniksi kutistuneet yksittäisten käyttötapauksien tulovirrat ja niiden hallinnointi. Näin ollen musiikin suoratoiston taustalla ei ole vielä ole ekosysteemin rakennetta tukevia monetisaatiomalleja ja enemmänkin kuin kannattavaa liiketoimintaa kyseessä on henkinen kriisiapu kansalle.

1.6. 2020 lähtien elävän musiikin tapahtumia on järjestetty aluehallintoviranomaisten sallimin rajoituksin, ammattilaiset pystyvät järjestämään tapahtumat turvallisesti myös korona-aikana. Uusien

turvallisuuskäytäntöjen luominen kuitenkin heikentää tapahtumajärjestämisen kannattavuutta, tehden tapahtumajärjestämisen osittain jopa mahdottomaksi. Elävän musiikin kentän elvyttäminen vaatii vuoropuhelua tapahtumajärjestäjien ja viranomaisten välillä.

Musiikkiala on koonnut koko pandemia-ajan koonnut yhteistä ääntä, kerännyt tilannekuvaa ja hahmottanut tulevaisuuden mahdollisuuksia. Pandemia-aika on synnyttänyt innovatiivisia toimintamalleja, mm. digitaalisia co writing -käytäntöjä kansainvälisille biisinkirjoitusleireille, virtuaalisia vientimatkoja ja kansainvälisiä ammattilaistapahtumia sekä virtuaalitodellisuutta ja pelimaailmaa hyödyntäviä yhteisöllisiä digitaalisia musiikkitapahtumia. Tahtotila on, että osa vuoden aikana syntyneistä käytännöistä tulee jäämään ja niitä tullaan kehittämään. Musiikkialan toimintalogiikka tulee kytkeä sekä uuteen että vanhaan maailmaan ja vuoden 2020 käytännöt on pystyttävä monetisoimaan.

Suomalaisella musiikkialalla on yhteinen tahtotila visiotyössä, jossa pyritään kehittämään muuttuneisiin ja muuttuviin olosuhteisiin sopivia liiketoimintamalleja ja innovaatioita, muun muassa avaamalla rajapintoja uusille toimialoille, kehittämällä esimerkiksi tekoälyä ja teknologiainnovaatioita musiikkiteollisuuden työkaluna ja hyödyntämällä datatalouden kasvua yhä enemmän. Tämä vaatii kuitenkin pitkän tähtäimen investointeja liiketoiminnan kehittämisen ja innovaatioiden tukemiseen.

Helsingissä 14.9.2020

*Kaisa Rönkkö
Toiminnanjohtaja, Music Finland
kaisa.ronkko@musicfinland.fi*